

Mediace a probace v praxi

Mgr. Petra Straková
pstrakova@pms.justice.cz

dnešní témata:

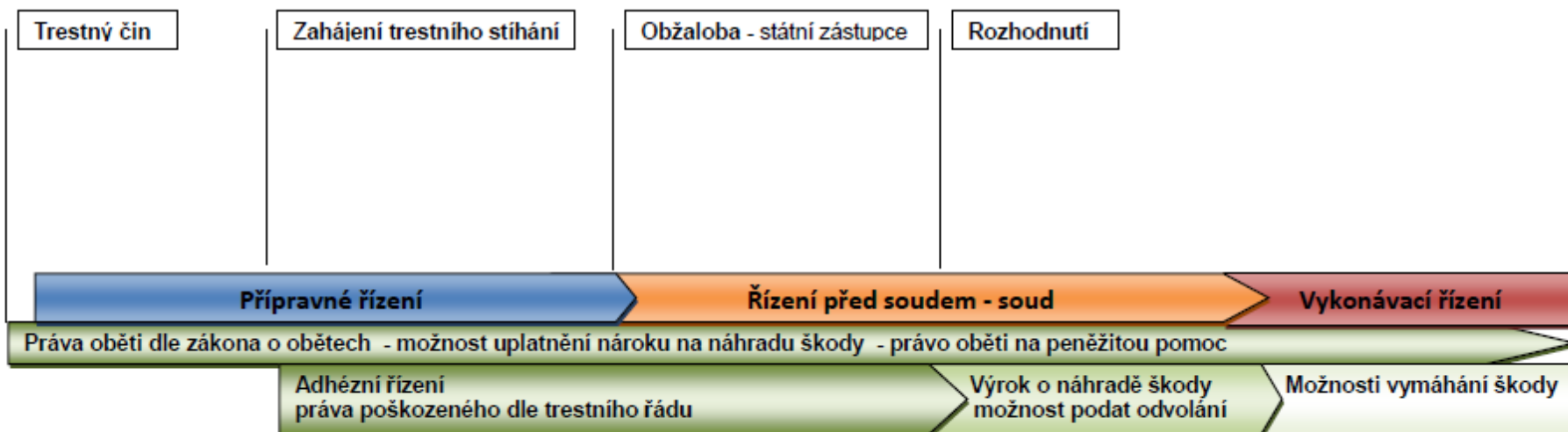
- činnosti PMS na ose trestního řízení
- mediace
- obecně prospěšné práce
- probační dohled

Činnost PMS na ose trestního řízení

- přípravné řízení
- řízení před soudem
- vykonávací řízení

OSA trestního řízení

PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBA

Opatření směřující k ochraně oběti

Podmíněné zastavení trestního stíhání § 307

- souhlas obviněného
- obviněný se k činu doznal
- nahradil škodu dohoda o náhradě
- zkušební doba na 6 měsíců až 2 roky
- náhrada škody během zkušební doby

Narovnání § 309

- souhlas obviněného a poškozeného
- zastaveno trestní stíhání
- obviněný prohlásí, že spáchal skutek pro který je stíhán
- uhradí škodu
- obviněný složí na účet SZ peněžní částku k OPÚ

Přípravné řízení

- mediační činnosti (řešení konfliktních stavů)
- probační činnosti (dohledové)
 - náhrada vazby dohledem
 - podmíněné zastavení tr. stíhání (povinnosti/omezení, dohled)

např.: výkon společensky prospěšných činností

Řízení před soudem

- mediační činnosti
- předjednání trestu OPP
- probační činnosti - NVD

Vykonávací řízení:

probační činnosti:

- obecně prospěšné práce (OPP)
- podmíněné odsouzení s dohledem (POD)
- podmíněné upuštění od potrestání s dohledem (PUPD)
- podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody (PPD)
- trest domácího vězení
- trest zákazu účasti na sportovních, kulturních a jiných společenských akcích

Vykonávací řízení:

mediační činnosti

- povinnost kontaktovat poškozené s nabídkou spolupráce ve všech probačních činnostech ve vykonávacím řízení → mediační činnosti ve vykonávacím řízení, práce s poškozenými

Zkrácené přípravné řízení

- trestné činy s horní hranicí sazby do 5 let
- podezřelý přistižen, je jasné kdo co komu čím
- lze očekávat, že řízení může být skončeno do dvou týdnů od sdělení podezření pachateli ze strany PČR
- státní zastupitelství podá soudu NÁVRH NA POTRESTÁNÍ (adekvátní obžalobě, jen bez odůvodnění) → PODMÍNĚNÉ ODLOŽENÍ NÁVRHU NA POTRESTÁNÍ (§179g)
- ! lhůty!

Mediace – obecná metoda řešení konfliktů

- řešení konfliktu za účasti nestranného mediátora
- vyváženost, rovnost
- dobrovolnost
- snaha o konsenzus (dohoda)
- zapojení všech zúčastněných
- aktivita
- respekt
- důvěrnost
- zohlednění potřeba a zájmů obou stran

Mediátor

- školený odborník
- specifické dovednosti a zkušenosti
- empatie, nestrannost
- aktivní naslouchání
- nezasahuje do výsledku →
- pracuje na procesu, ne na výsledku
- neradí, nesoudí, nehledá viníka
- mediátor = facilitátor

Role mediátora (L.L. Riskin):

- přesvědčit účastníky, aby se rozhodli hovořit
- vytvářet atmosféru vyjednávání
- udržovat strukturu a pravidla jednání
- vyjasňovat nedorozumění
- identifikovat problémy
- pomoci účastníkům porozumět pohledu druhého
- odstraňovat nerealistická očekávání
- „překládat“ názory a nabídky jednoho účastníka do takové formy, aby byly srozumitelné druhému
- pomoc s vypracováním dohody jako výsledku mediace

Výhody mediace:

- o výsledku rozhodují sami účastníci
- rychlost
- nízké finanční náklady
- důvěrnost
- vstřícnost – hledání společného řešení

Dohoda jako výstup z mediace:

využití metody SMART:

- **Specifický (S**pecific) – navrhované řešení by mělo být přesně popsáno; tzn. mělo by být definováno, co je přesně a konkrétně předmětný problém a jak bude vyřešen.
- **Měřitelný (M**easurable) – měřitelnost spočívá ve schopnosti ověřit, že navržené řešení bylo úspěšně realizováno. Současně by měl mít strategický plán (projekt) nastaven mechanismus kontroly úspěšnosti.
- **Odsouhlasený (A**ligned) – řešení musí odpovídat potřebám svého příjemce, s řešením musí souhlasit ten, kdo bude daný cíl plnit.
- **Realistický (R**ealistic) – řešení musí být skutečně dosažitelné. Současně by cíl neměl být ani příliš ambiciózní, ani příliš nízký.
- **Definovaný v čase (T**imed) – řešení musí být zakotveno v určitém časovém horizontu, v němž by mělo být dosaženo.

Fáze průběhu mediace:

1. přivítání, pravidla
2. prostor pro jednotlivé účastníky, aby popsali spor a řekli, jaké vidí řešení
3. definování dílčích problémů
4. hledání možných řešení
5. vyjednávání 1 řešení přijatelného pro oba
6. ukotvení v dohodě (písemně, podpisy)

Využití mediací v praxi

- občanskoprávní spory
- obchodní spory
- spory zaměstnanců a zaměstnavatelů
- rodinné, partnerské mediace
- trestněprávní mediace

Uplatňování mediace v praxi PMS

- mediace mezi pachatelem a obětí (poškozeným) trestné činnosti

využití principů restorativní justice:

- integrace pachatele
- participace poškozeného
- ochrana společnosti

Metodiky PMS k mediaci

na stránkách www.pmscr.cz

definice mediace:

mimosoudní zprostředkování za účelem řešení sporu mezi obviněným a poškozeným směřující k urovnání konfliktního stavu vykonávaná v souvislosti s trestním řízením

Postup:

1. zahájení činnosti

podnět :

- PČR
- STZ
- soud
- zúčastněné osoby (pachatel, poškozený, rodiče, obhájce, zmocněnec, OSPOD,.....)

Postup:

2. příprava:

- souhlas STZ
- písemná či telefonická nabídka spolupráce pachateli
- písemná či telefonická nabídka spolupráce poškozenému

Postup:

3. individuální konzultace

- předání informací o činnosti PMS a o možnosti mediace
- informace o trestněprávním kontextu
- zmapování možností spolupráce:

Postup:

4. **Mediace** – společné setkání pachatele a poškozeného:

- omluva
- vnímání situace jednotlivými stranami (motivy, pocity)
- **ZPRÁVA O VÝSLEDKU MEDIACE** (pro OČTŘ, stručnost, výsledek)
- dohoda o náhradě škody?
- rodinné konference

Postup:

4. Jiné formy spolupráce:

ZPRÁVA PŘED ROZHODNUTÍM

- podrobná, rozsáhlá
- hl. u závažných TČ kde není možný odklon
- oběť může/nemusí spolupracovat
- zaměstnání, finance, soc. kontakty, volný čas
- rizika, snahy o nápravu
- stanovisko PMS, návrh postupu (povinnosti, omezení dle §48/4)

Postup:

4. Jiné formy spolupráce:

ZPRÁVA O SPOLUPRÁCI S KLIENTY

- stručnější
- pokud se neuskuteční mediace, ale jen individuální konzultace s pach. a poškoz.
- směřuje hl. k odklonům
- obsah: postoj obou stran k TČ a řešení, aktuální životní situace pachatele, přehled učiněných kroků, návrh PMS

Vliv spolupráce s PMS na trestní řízení:

činnosti směřující k urovnání konfliktního stavu, spolupráce s klienty

→ **odklony v trestním řízení**

- podmíněné zastavení trestního stíhání dle §307 tr. zákoníku
- narovnání dle § 309 tr. zákoníku
 - přečiny (horní hranice 5 let)
 - doznání
 - omluva, snaha o nápravu (náhrada škody)
 - podmínka 6m – 2r
 - dosavadní život

Vliv spolupráce s PMS na trestní řízení:

návrh na využití alternativních trestů:

- OPP
- PO
- POD
- TDV
- TZV

+ povinnosti a omezení

práce s kazuistikami

Probační činnosti (dospělí):

- trest obecně prospěšných prací (OPP)
- probační dohled:
 - podmíněné zastavení trestního stíhání s dohledem
 - náhrada vazby dohledem (NVD)
 - podmíněné odsouzení s dohledem (POD)
 - podmíněné upuštění od potrestání s dohledem
 - podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody s dohledem (PPD)
- trest domácího vězení (TDV)
- trest zákazu vstupu... (TZV)

OPP – nejčastější alternativní trest

práce PMS v přípravném řízení :

PŘEDJEDNÁNÍ VÝKONU TRESTU OPP

- podnět nejčastěji od soudu (PČR)
- poučení
- zdravotní stav
- stanovisko obviněného
- ZPRÁVA NE/DOPORUČUJÍCÍ
- **pravomocné rozhodnutí soudu o vině a trestu**

OPP – nejčastější alternativní trest

práce ve vykonávacím řízení:

- podklady pro nařízení trestu OPP
- kontrola realizace VT OPP

OPP (§62) tr.z.:

- za přečin
- 50 – 300h / 1 rok
- 1 neodpracovaná hodina = 1 den VTOS
- lze povinnosti a omezení (náhrada škody, dl. výživné)
- odpracování = žádný záznam v rejstříku trestů
- podmínka vedení řádného života

OPP – nejčastější alternativní trest

zahájení a průběh:

1. poučení (+ podklad pro vydání usnesení)
2. nařízení (převzetím usnesení běží lhůta)
3. projednání podmínek a stanovení termínu zahájení
4. předání poskytovateli
5. pravidelná kontrola, harmonogramy
6. výzva, návrh na přeměnu trestu
6. zpráva o vykonání

OPP – nejčastější alternativní trest

- největší agenda ve vykonávacím řízení
- nutná koordinace více subjektů
(katalog poskytovatelů)
- změna místa výkonu trestu OPP pouze rozhodnutím soudu na popud PMS
- příležitost odčinit TČ v komunitě?
- ročně kolem 15 000 tisíc uložených trestů OPP v ČR

Probační dohled

- probační dohled:
 - podmíněné zastavení trestního stíhání s dohledem
 - náhrada vazby dohledem
 - podmíněné odsouzení s dohledem
 - podmíněné upuštění od potrestání s dohledem
 - podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody s dohledem

Dohled

- §49 tr. zákoníku – **pojem a účel dohledu:**
- pravidelný osobní kontakt pachatele s probačním úředníkem
- spolupráce při vytváření a realizaci probačního plánu dohledu ve zkušební době
- kontrola dodržování podmínek uložených pachateli soudem nebo vyplývajících ze zákona

účel dohledu:

- sledování a kontrola chování pachatele
- odborné vedení a pomoc s cílem zajistit, aby pachatel vedl řádný život

Dohled

povinnosti pachatele dle § 50 tr.z.:

- spolupracovat s probačním úředníkem
- plnit plán dohledu a soudem uložené povinnosti/omezení
- dostavovat se ve stanovených lhůtách na PMS
- informovat o relevantních skutečnostech a jejich změnách (bydliště, práce, hrazení pohl.)
- umožnit prob. pracovníkovi vstup do obydlí

Dohled

povinnosti a oprávnění probačního úředníka dle § 51 tr.z.:

- sestavit s klientem plán spolupráce
- informovat soud o spolupráci, vedení řádného života, plnění povinností a omezení
- pomoc klientovi v případě potřeby

povinnosti a omezení dle §48 tr. zák.:

- a) podrobit se výcviku pro získání vhodné pracovní kvalifikace,
- b) podrobit se vhodnému programu sociálního výcviku a převýchovy,
- c) podrobit se léčení závislosti na návykových látkách, které není ochranným léčením podle tohoto zákona,
- d) podrobit se vhodným programům psychologického poradenství,
- e) zdržet se návštěv nevhodného prostředí, sportovních, kulturních a jiných společenských akcí a styku s určitými osobami,
- f) zdržet se neoprávněných zásahů do práv zájmů jiných osob,
- g) zdržet se hazardních her, hraní na hracích přístrojích a sázek,
- h) zdržet se požívání alkoholických nápojů nebo jiných návykových látek,
- i) uhradit dlužné výživné nebo jinou dlužnou částku,
- j) veřejně se osobně omluvit poškozenému, nebo
- k) poskytnout poškozenému přiměřené zadostiučinění.

Podmíněné odsouzení s dohledem

- podmíněně odložený výkon trestu odnětí svobody
- max. 3 roky VTOS podmíněně odložené na 5 let
- dlouhodobá spolupráce
- pravidelné konzultace
- lze postupné rozvolnění
- spolupráce se sociálním okolím

Postup spolupráce při dohledu:

- **pověření od soudu:**
 - rozsudek, trestní příkaz
 - opis RT
- **poučení o výkonu dohledu**, zjištění základních informací o klientovi
- **sestavení probačního plánu** (povinnosti, potřeby) - příklad
- **návštěva v místě bydliště**
- jednou za půl roku **zpráva soudu**, lustrace

Postup spolupráce při dohledu:

- **ukončení spolupráce:**

Sdělení o závažném porušení podmínek dohledu

- návrh na prodloužení zkušební doby
- návrh na (další) omezení/povinnosti
- návrh na realizaci podmíněně odloženého trestu odnětí svobody

Závěrečná zpráva o průběhu dohledu

osvědčení (rozhoduje soud), zahlazení v RT

Náhrada vazby dohledem

§ 67 tr. zákoníku – důvody vazby:

1. hrozba, že pachatel uprchne, bude se skrývat
2. hrozba, že pachatel bude působit na dosud nevyslechnuté svědky
3. hrozba, že pachatel bude opakovat trestnou činnost

v případech 1. a 3 lze vazbu nahradit:

- zárukou důvěryhodné osoby
- slibem
- dohledem

Náhrada vazby dohledem

specifický způsob spolupráce:

- presumpce nevinny
- častější kontakt
- častější zprávy o spolupráci, jiná forma
- nejasná doba spolupráce (do rozhodnutí OČTŘ)
- nesestavuje se plán
- návštěvy v domácnosti?
- spolupráce s poškozenými?

Náhrada vazby dohledem

- pověření soudem nebo státním zastupitelstvím
- změnit místo pobytu lze jen se souhlasem PMS
- lze uložit omezení směřující k tomu, aby se pachatel nedopustil další trestné činnosti, nemařil průběh trestního řízení, např:
 - zdržení se užívání návykových látek, podrobení testování
 - zdržet se hazardních her
 - zdržet se návštěv nevhodného prostředí
 - zákaz vycestovat do zahraničí (zabavení pasu), obviněný může kdykoli požádat o zrušení, ale při zamítnutí je další možnost až po 3. měsících

neplní – návrat do vazby

Konec

Děkuji za pozornost

Petra Straková